

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. október 20.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

---

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Caesar (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) (első/1.) triumvirátus

b) 3.

c) 1.

d)

A	C	B

A helyes sorrend 1 pont.

2. Nyugati és keleti kereszténység (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	C) betűjelű forrás
a) A forrás szerzője egy ortodox főpap volt.			X
b) Megjelenik benne az a gondolat, hogy az egyházi hatalom a világi felett áll.		X	
c) A keleti és a nyugati keresztény egyház szétválásakor keletkezett, az egyházszakadás eseményét írja le.	X		
d) Kiderül belőle, kit tekintettek a pápák a római egyház első vezetőjének.		X	

3. Tatárjárás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) IV. Béla, b) Muhi, c) 2.

d) (A szöveg szerint) a tatárok három évig voltak az országban. / (Valójában) a tatárok nem három évig voltak az országban. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

4. Reformáció és katolikus megújulás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Felekezet neve	Betűjele a térképen	Állítás sorszáma
Katolikus	D)	3.
Anglikán	C)	5.
Evangélikus	A)	2.
Református	B)	1.

5. Török hódítás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a)

Térképvázlat betűjele	Állítás sorszáma
A)	4.
B)	2.
C)	3.

b)

B	C	A

A helyes sorrend 1 pont.

6. Első ipari forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) gyárak

b) gőz / gőzgép(ek) / hő / szén

- c) textilipar / textilruházati ipar / ruházati ipar (Elfogadható más szakkifejezés is, amely a gyapjú-, illetve a gyapotfeldolgozásra utal.)
d) 1.

7. Nemzetiségi kérdés a dualizmus korában (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
b) 1.
c) 2.
d) Magyarország soknemzetiségű / etnikailag kevert népességű / népességének (közel) felét nemzetiségek tették ki. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

8. A hitleri gazdaságpolitika (komplex teszt) (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) 2.
b) 1.
c) 2.
d) 1.
e) 1.
f) Az elért gazdasági fellendülés az állam eladósodásával / államháztartási hiány növekedésével járt. / A gazdasági fellendülés fedezetét hitelből biztosították. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

9. Két világháború közötti magyar külpolitika (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) trianoni (béke / békediktátum / békeszerződés) (Elfogadható még: Trianon.)
b) (területi / békés) revízió
c) Olaszország / Olasz Királyság
d) kisantant

10. Globális gazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Esetek	Sorszám
a) Egy magyar olajipari vállalat leányvállalata számára megvásárolta egy nyugat-szibériai területen való beruházás jogait, és már ki is küldte geológusait, hogy kezdjék meg a térség feltárását.	5.
b) Egy francia autógyár újabb összeszerelő üzemének telepítése kapcsán Szlovákia és Magyarország versengett egymással, de a magyar állam kedvezőbb ajánlatot tett.	4.
c) Egy japán vállalat Lengyelországba telepíti egyik gyógyszergyárát, hogy az Európai Unió vámvédelmét megkerülve, előnyösebb feltételekhez jusson Európában.	3.

- d) 2.

11. A Rákosi-korszak társadalma (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) kollektivizálás / téjesztés (Elfogadható még: kolhozosítás.)
b) Az egyéni gazdaságok (a kollektivizálás ellenére számottevő mértékben) megmaradtak. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
c) 3.
d) Nagy Imre

12. Háztartások pénzügyei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2., b) 2., c) 2., d) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az angol alkotmányos monarchia (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a végrehajtó hatalom működését, valamint az uralkodóhoz és a törvényhozáshoz fűződő viszonyát mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az angol alkotmányos monarchia a Jognyilatkozat 1689-es kiadása után / a 18. század folyamán alakult ki. Megállapításai Angliára / Nagy-Britanniára vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. alkotmányos monarchia, király, miniszterelnök, kormány.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. egy főminiszter emelkedett ki a többi fölé; a szerző helyteleníti a főminiszter intézkedéseit), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez lesz a miniszterelnöki pozíció; beosztottjai a szakminiszterek; a miniszterelnök és miniszterei alkotják a kormányt; a miniszterelnöki tisztség hosszabb folyamat eredményeként alakult ki).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a miniszterelnököt / a kormányt a király nevezi ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király a parlament többségi pártjának vezetőjét nevezi ki; a király ezzel átruházza a végrehajtó hatalmat a kormányra; a királyi hatalom ezzel formálissá vált / a király uralkodik, de nem kormányoz).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a miniszterelnök / a kormány a parlamentnek lesz felelős, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvényhozó hatalom ellenőrizheti a végrehajtót; a parlament megbuktathatja a kormányt; ezért célszerű a parlamenti többség vezetőjét miniszterelnöknek kinevezni; így érvényesül a népfelség elve / képviseleti elv; szét vannak választva a hatalmi ágak).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A szocialista országok gazdasága**(rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szocialista gazdaságok fő jellemzőit és a KGST-t mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy lényeges időbeli elemét (pl. 1947: a hidegháború kibontakozása, 1948: a fordulat éve, 1949: a KGST létrejötte, 1989: rendszerváltások), és rögzíti a téma egy lényeges térbeli elemét (pl. a szocialista országok a szovjet mintát másolták / a Szovjetuniótól függttek, a szovjet tömb országai Közép- és Kelet-Európában helyezkedtek el), <i>vagy</i> megemlíti legalább három szocialista országot.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdaság / tervgazdálkodás / tervutasításos rendszer, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa / KGST, államosítás / állami tulajdon, ipar / termelés.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. az egy főre jutó nemzeti jövedelem a szocialista országokban alacsonyabb volt, mint a nyugati országokban; növekedése kezdetben gyors volt, később lelassult), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szocialista országok jellemzően a történelem korábbi időszakában is gazdaságilag fejletlenebbek voltak; a háború utáni gyors fejlődésben szerepe volt az újjáépítésnek / a nehézipar erőltetett fejlesztésének; a szocialista gazdaságok a nyugatihoz képest kevésbé hatékonyan működtek; a tervgazdálkodás / a teljes foglalkoztatottság gátolta a fejlődést; a szocialista országok idővel egyre nagyobb államadósságot halmoztak fel; a szocialista országokban az életszínvonal alacsonyabb volt a nyugati országokhoz képest; ez hozzájárult a szovjet tömb hanyatlásához / bukásához).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a tervgazdálkodás lényegét (az állam előírta miből, mennyit kell termelni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek előfeltétele volt az államosítás; az árakat és a béreket is az állam határozta meg; nem ösztönzött minőségi munkára; a kínálat nem igazodott a kereslethez / hiánygazdaság alakult ki; jellemzően a nehézipart fejlesztették).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a szovjet tömb országai létrehozták a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsát / KGST-t, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez válasz volt a Marshall-tervre; a szocialista országok együttműködésével munkamegosztás / lényegében cserekereskedelem jött létre; a tömb országai élelmiszert és iparcikket szállítottak a Szovjetunióknak nyersanyagért és energiáért cserébe; a szocialista országok elenyésző mértékben kereskedtek nyugati államokkal; a külkereskedelmi hiány miatt egyre több államadósságot halmoztak fel a szocialista országok).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Rákóczi-szabadságharc		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákóczi-szabadságharc kitörésének okait és a különböző társadalmi rétegek sérelmeit mutatja be. Válaszában kitér a társadalmi összefogás megteremtésének nehézségeire is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc 1703-ban tört ki.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a szabadságharc kiinduló területe Északkelet-Magyarország / Kárpátalja / Hegyalja, az országgyűlések helyszíneit: Pozsony, Sopron).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, nemes, fejedelem, jobbágy.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kuruc, rendi kiváltságok, protestáns, (rendi) országgyűlés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a bírságok és büntetések a kincstárat gyarapították; inkvizíció felállítását javasolta; üldözték a protestánsokat), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. erőszakos ellenreformáció zajlott; a protestánsoktól / Thököly híveitől akart vagyont elkobozni; a vallást korlátozó javaslat minden társadalmi rétegnek sérelmes volt; a protestáns rendek hiába tiltakoztak ellene; Rákóczi a bevett vallások szabadságának biztosítását ígérte.)	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. idegeneknek adományozták a birtokokat; a törvényes tulajdonosokat megfosztották birtokaiktól; a török kiűzésével indokolták az idegenek birtokhoz juttatását), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a magyar nemesség nem tudta teljesíteni a földjei visszakapásához előírt feltételeket / nem tudta kifizetni a fegyverváltságot; a magyar nemesség a Habsburgok ellen fordult; az udvar saját híveinek adott birtokokkal akarta megerősíteni a hatalmát az országban / kívánta kifizetni a hitelezőit; az udvar a töröktől visszafoglalt területeket újszerzeménynek tekintette).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a magyar katonaság helyére idegeneket telepítettek; a magyar katonákat elküldték a várakból), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jobbágyi sorba kerülést akarták elkerülni; sok várat a Habsburgok felrobbantottak; a vitézlő rend földönfutóvá vált / vitézlő rend adta később a kuruc sereg magját; a török kiűzése után az udvar nem tartott igényt a vitézlő rend szolgálataira).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a rendek lemondtak a szabad királyválasztás / ellenállás jogáról, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Buda bevétele / a török kiűzése után érzett hála motiválta őket; Rákóczi a rendek mozgásterének, befolyásának szűküléseként értelmezte a törvényt; az udvar politikáját abszolutista törekvések jellemezték; a szabadságharc a rendi jogok helyreállítását kívánta elérni).	0–3
	E2 Rögzít legalább egyet a jobbágyok sérelmei közül (pl. hatalmas adókat vetettek ki a jobbágyokra; a jobbágyok nem érezték a létbiztonságot / gyakran váltak a fosztogató császári csapatok áldozataivá), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Habsburgok a magas adókkal kívánták a fedezni a török kiűzésének költségeit; Rákóczi a katonáskodó jobbágyokat és családjaikat átmenetileg mentesítette a földesúri szolgáltatások megfizetése alól; a szabadságharc alapvetően rendi mozgalom maradt; a jobbágykérdés a szabadságharc folyamán visszatérő probléma maradt; Rákóczi a nemesség miatt elzárkózott a jobbágyfelszabadítástól; később hajdúszabadságot ígért a harcoló katonáknak).	0–3
	E3 Rögzít egy tény a szabadságharc kirobbantásának társadalmi hátterével kapcsolatban (pl. Rákóczit jobbágyok hívták a felkelés élére; a főrendek / nemesség támogatását akarta elnyerni; katolikus főnemesként állt a szabadságharc élére), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a felkelés egyetlen győzelmi esélye a teljes társadalmi összefogás megteremtése lett volna; nem sikerült teljes társadalmi összefogást teremtenie; folyamatosan egyensúlyozni kényszerült a társadalmi csoportok követelése / igényei között).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Magyarország a második világháborúban		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország német megszállását és a nyilas hatalomátvételt mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a német megszállás 1944. március 19-én, míg a nyilas hatalomátvétel 1944. október 15-én / október 16-án történt.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország Németország / a tengelyhatalmak oldalán vett részt a háborúban, vagy rögzíti, hogy a szovjet hadsereg elérte Magyarország területét.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, hatalom, megszállás, deportálás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzetiszocializmus, kormányzó, kiugrási kísérlet, nyilas.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a Német Birodalomnak szüksége van Magyarország erőforrásaira; elsősorban mezőgazdasági téren fontos Magyarország; a magyar katonákra / munkásokra szükség van Németország tehermentesítésére; a magyarok minél teljesebb bevonása a háborúba a német veszteségeket csökkenti), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezért a németek el akarták kerülni Magyarország esetleges átállását; a németek a megszállás mellett döntöttek, hogy elérjék céljukat; a németek Magyarországra csatlós államként tekintettek).	0–3
	F2 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a szerző szerint forradalmi változások történtek; az addigi meghatározó személyiségeket leváltották; az intézmények nemzetiszocialista szelleművé váltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a németeknek megfelelő kormányt neveztek ki / Sztójay Dömét nevezték ki miniszterelnöknek; a német igényeknek feltétel nélkül megfelelő politikusokat helyeztek a vezető tisztségekbe; a régi politikai elit tagjai illegalitásba kényszerültek; Horthy kormányzói tisztségben maradásával jogilag legitímálta a fordulatot).	0–3
	F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. Szálasi szerint az ország szabadságharcot vív; a teljes társadalom támogatását megköveteli a háborúhoz; a háborút ellenző emberek elleni fellépést követel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyilasok minden erőforrást feláldoztak a háború érdekében; a háború folytatása az ország pusztulását eredményezte; a nyilasok fanatikusan hittek a győzelemben; a nyilasok elképzelései a hungarista ideológián alapultak).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény a német megszállás valamely körülményét illetően (pl. a megszállással a várható magyar átállást kívánták megelőzni; a németek katonai ellenállás nélkül szállták meg az országot; a magyar haderőnek nem volt reális esélye ellenállni; nem volt határozott politikai szándék a német megszállással szembeni ellenállásra; a megszállással egy időben a németellenes politikusokat eltávolították / internálták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a németek elérték a teljes magyar haderő háborúba küldését; Magyarország sokkal több nyersanyagot / élelmiszert szállított a Birodalomnak; a németeknek tett szállítások kifizetetlenül maradtak; a szövetségesek nem tekintették Magyarországot megszállt államnak; megkezdődött Magyarország angol–amerikai bombázása).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a német megszállás után deportálták a vidéki zsidóságot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidóság deportálása német elvárás volt; a német befolyás alatt álló területek közül Magyarországról deportáltak legkésőbb a zsidókat; a deportálásokat gettók felállítása előzte meg; a deportálásban közreműködtek a magyar közigazgatási és rendészeti szervek; antiszemita intézkedések már korábban is történtek; a társadalom többsége passzívan fogadta a deportálást; kollaboránsokra és embermentőkre is számos példa volt; a fővárosi zsidóság deportálását Horthy fellépése akadályozta meg).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a nyilasok Magyarország sikertelen kiugrási kísérlete következtében kerültek hatalomra, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Horthy a szovjet előrenyomulás / a szövetséges partraszállás / a román átállás miatt döntött a kiugrás mellett; a hadsereg nagy része németbarátsága miatt nem támogatta a kiugrást; a németek tudomást szereztek Horthy kiugrási szándékáról; a németek letartóztatták a Horthy parancsát végrehajtani készülő tiszteket; Horthyt is lemondatták / fogva tartották).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. Plutarkhosz: Párhuzamos életrajzok <http://mek.oszk.hu/03800/03892/html/index.htm>
  2. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_04_011
Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Szerk.: Sz. Jónás Ilona. Bp. 1999.
<https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kozepkori-egyetemes/index.html>
Christian History Issue, 1997/54. (saját fordítás angolból)
<https://christianhistoryinstitute.org/magazine/article/imperious-mistress>
  3. http://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=125_132_KepesKronika
  5. <https://m.nyest.hu/media/i-nagy-szulejman-magyarorszagi-hadjaratai.jpg?large>
  6. Sir Edward Baines: History of the cotton manufacture in Great Britain by, 1835. T. Allom illusztrációja.
https://en.wikipedia.org/wiki/Industrial_Revolution#/media/File:Powerloom_weaving_in_1835.jpg
  7. Képviselőházi beszéd a nemzetiségi törvényjavaslat vitájában. Pest, 1868. november 24. Képviselőházi napló 1865–1868. 11. köt. Közli Kónyi Manó: Deák Ferenc munkái, 6. köt. Bp. 1903.
<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Deak-deak-ferenc-munkai-8751/deak-ferenc-valogatott-politikai-irasok-es-beszedekek-6973/ii-kotet-18501873-7510/x-fejezet-a-kiegyezes-megallapodas-1865-1868-7BF9/kepviselohazi-beszede-a-nemzetisegi-torvenyjavaslat-vitajaban-pest-1868-november-24-8164/>
Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Pajkossy Gábor. Osiris Kiadó Bp. 2006.
  8. <https://www.amazon.co.uk/Hitler-baut-auf-helft-mit/dp/B00J8V1CKE>
<https://www.slideshare.net/RCB78/nazi-policies-towards-the-economy>
- c) kép: 2011-es középszintű történelem érettségi
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/feladatok2011tavasz/k_tort_11maj_fl.pdf
https://www.google.com/imgres?imgurl=https://www.wienerlibrary.co.uk/public_scripts/resizer.php?file%3D../d/omains/wienerlibrary.co.uk/local/media/images/medium/WL1150_1.jpg%26preset%3Ddefault&imgrefurl=https://www.wienerlibrary.co.uk/Blog?item%3D230%26returnoffset%3D0&tbid=NAkCxxScNcE2kM&vet=1&docid=0wlyV3cPRseRIM&w=450&h=634&hl=hu-HU&source=sh/x/im
<https://www.catawiki.de/1/16074141-nsdap-fritz-todt-die-strassen-adolf-hitlers-1938#&gid=1&pid=1>
<http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1203/1/310037.pdf>
9. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11/lecke_05_040 (Irredenta képeslap: Magyar Nemzeti Szövetség)
  10. <https://sorsforditas45-62.hu/kiallitas/5/A+KOLLEKTIVIZ%C3%81L%C3%81S+ELS%C5%90+HULL%C3%81MA+%E2%80%93+A+T%C3%81RSADALMI+TAPASZTALAT.htm>
Tarró Adrienn A transznacionális vállalatok világgazdasági jelentősége: a megítélés és a szabályozás lehetőségei. E-conom (online tudományos folyóirat, 2012.
http://epa.oszk.hu/02300/02301/00002/pdf/EPA02301_e-conom_02_TarroA_e-conom_2012_2.pdf
  12. <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/hitel-lizing/hitelfelvetel/hasznos-tanacsok-hitelfelvetel-elott>
  13. Száray: Történelem III. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest 2010.
  14. Borhegyi Péter–Bódy Zsombor–Kojanitz László: Történelem 12. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/lecke_03_019
  15. https://hu.wikipedia.org/wiki/Eperjesi_v%C3%A9sz%C3%B6rv%C3%A9nysz%C3%A9k
http://adattar.vmmi.org/cikkek/17305/hid_2003_10_07.pdf